

HALKLA İLİŞKİLERİN SOSYAL ROLÜ VE LİSANS EĞİTİMİNDE TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNİN ÖNEMİ

THE SOCIAL ROLE OF PUBLIC RELATIONS AND THE IMPORTANCE OF COMMUNITY SERVICE LEARNING COURSE IN PUBLIC RELATIONS BACHELOR'S DEGREE PROGRAM

Doç. Dr. Nuray YILMAZ SERT

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü
nuray.sert@cbu.edu.tr*

Dr. Öğr. Üyesi Tuba ÇEVİK ERGİN

*Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü
tubacevikergin@sakarya.edu.tr*

ÖZET

Günümüzde halkla ilişkilerden organizasyonlarla kamuları arasındaki ilişkiyi inşa ederken her iki tarafında çıkarlarını gözetecek biçimde faaliyet göstermeleri beklenmektedir. Böylelikle halkla ilişkiler hem organizasyonel hem toplumsal yararı sağlayacak faaliyetler gerçekleştirirken aynı zamanda sosyal bir rol de üstlenmiş olmaktadır. Ancak alanyazında halkla ilişkilerin sosyal rolünün önemine yeteri kadar yer verilmediği görülmektedir. Dolayısıyla halkla ilişkiler eğitiminde bu konuda eksiklikler yer almaktadır. Halkla ilişkiler lisans eğitimi süreci içerisinde öğrencilere verilecek olan Topluma Hizmet Uygulamaları dersi hem halkla ilişkilerin sosyal rolüne ilişkin teorideki eksikliklerin giderilmesi hem de teorinin uygulamaya dökülerek tecrübe kazanılması açısından önemli görülmektedir.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin Türkiye'de Eğitim Fakülteleri dışında diğer fakültelerde de yer almasına ilişkin örnekler bulunmakla birlikte yaygınlığının az olduğu görülmektedir. Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü'nde ise Topluma Hizmet Uygulamaları dersi, 2013-2014 eğitim-öğretim döneminde 3 saat teorik ve 3 saat uygulamalı olmak üzere haftada toplam 6 saat ve 6 AKTS'lik zorunlu bir ders olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmanın amacı Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkilerin sosyal rolünün anlaşılması açısından İletişim Fakülteleri için önemini ortaya koymaktadır. Çalışmada halkla ilişkiler lisans eğitiminde Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin yeri ve önemi, Yeni Medya Okuryazarlığı Projesi örneği üzerinden ele alınarak incelenmiştir. Çalışmada araştırma yöntemi olarak; 9 Mayıs ve 16 Mayıs 2017 tarihlerinde iki ayrı odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir. Odak grup çalışmasına 2016-2017 eğitim-öğretim bahar yarıyılında Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında Yeni Medya Okuryazarlığı Projesi için oluşturulan 15 ayrı çalışma grubunun ekip liderleri katılmıştır. Ayrıca aynı projede yer alan diğer tüm öğrencilerden derse ve projeye ilişkin görüşlerini raporlayarak iletmeleri istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı bu dersin halkla ilişkiler müfredatında olması gereken yararlı bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra araştırmanın sonuçları Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerini artırdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Topluma Hizmet Uygulamaları, Halkla İlişkiler Eğitimi, Yeni Medya Okuryazarlığı

ABSTRACT

Nowadays, public relations are expected to operate in a manner that is beneficial to both sides while building the relationship between organizations and their public. Thus, public relations have a social role while performing activities that will provide both organizational and social benefit. However, it is seen in the literature that the importance of the social role of public relations is not given enough. Therefore, there are deficiencies in this issue in public relations education. The Community Service Learning course, which will be given to the students during public relations under graduate education, is considered important in terms of both entering the deficiencies in the theory about the social role of public relations and gaining experience by putting the theory into practice.

Although there are examples of Community Service Learning course which is come under the curriculum of other faculties apart from education faculties in Turkey, it seems to be not wide spread. In Sakarya University, Public Relations and Advertising Department of the Communication Faculty's Community Service Learning is defined as a compulsory course in the 2013-2014 academic year with a total of 6 hours per a week including 3 hours theoretically 3 hours practically and 6 ECTS. The aim of this study is to reveal the importance of the Community Service Learning course for the Faculties of Communication in terms of understanding the social role of public relations. In this study, the place and the importance of Community Service Learning course in public relations bachelor's degree program were examined through the example of the new media literacy project. Two different focus groups study was undertaken on May 9th and May 16th, 2017 as a research method. Team leaders of 15 different study groups, were formed for Community Service Learning course new media literacy project in the spring semester of the 2016-2017 education year, participated in the focus group study. In addition, all other students in the same Project were asked to report their opinions about the course and the project. All of the students who participated in the study stated that this course is a useful course that should be in public relations curriculum. In addition, the results of the research show that the Community Service Practices course enhances students' Professional knowledge and skills.

Keywords: Community Service Learning, Public Relations Education, Media Literacy

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı halkla ilişkilerin sosyal rolünün anlaşılması ve öğrencilerin teoride öğrendiklerini uygulama fırsatı sunması açısından Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin önemini ortaya koymaktır. Bu bağlamda alanyazın taraması, yöntem ve bulgular olmak üzere üç bölüm olarak yapılandırılan bu çalışmanın alanyazın kısmında; (1) Halkla İlişkilerin Sosyal Rolünün Tanımlanması, (2) Halkla İlişkiler Eğitiminde Uygulamanın Yeri ve Önemi, (3) Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi olmak üzere üç başlık yer almaktadır. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkiler açısından öneminin ortaya konulmasında öncelikli olarak halkla ilişkilerin sosyal rolünün açıklanması gerekmektedir. Çünkü her ne kadar genel kanı aksi yönde olsa da halkla ilişkiler sadece organizasyonel fayda sağlamaya çalışan bir meslek değil aynı zamanda toplumsal yararı da gözeten, bu bağlamda taraflar arasında dengeli ilişkilerin kurulmasına çalışan bir alandır. Bu farkındalığın öğrencilere kazandırılması, halkla ilişkilerin sosyal rolünün hem teoride anlatılması hem de uygulamalarla işleve dökülmesiyle mümkün görülmektedir. Halkla ilişkilerin sosyal rolünün tanımlanması konusunda alanyazındaki yetersizliklerden kaynaklı olarak halkla ilişkiler eğitiminde eksiklikler bulunmaktadır. Halkla ilişkiler eğitimi uygulama açısından değerlendirildiğinde ise Halkla İlişkiler Eğitimi Komisyonu, halkla ilişkiler eğitiminin staj, uygulama veya alanla ilgili diğer iş deneyimleri içermesi gerektiği konusunda eğitimciler ve uygulayıcılar arasında da önemli bir görüş birliğinin bulunduğu ileri sürmektedir (The Report of the Commission on Public Relations Education, 2006: 47). Ancak uygulamanın çoğunlukla staj üzerinden gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda Topluma Hizmet Uygulamaları dersi halkla ilişkiler öğrencilerinin staj dışında da deneyim kazanmaları için ayrıca bir fırsat oluşturmaktadır.

1. ALANYAZIN TARAMASI

1.1. Halkla İlişkilerin Sosyal Rolünün Tanımlanması

Genel anlamda halkla ilişkiler bir organizasyon ile onun kamuları arasındaki ilişki ve bağlantıları kurmak olarak tanımlanmaktadır (Zhang ve Abitbol, 2014: 665). Birçok çalışmada halkla ilişkilerin uygulandığı üç ana sosyal aktör; (1) şirketler, (2) hükümet dışı kuruluşlar (HDK) ve sivil toplum kuruluşları (STK) ve (3) hükümetler olarak ele alınmaktadır (Valentini, Kruckeberg ve Starck, 2012: 873). Geleneksel olarak halkla ilişkilerle ilgili araştırmalar, halkla ilişkiler çabalarının yukarıda belirtilen bu organizasyonları nasıl daha etkin hale getirdiğine odaklanırken (Zhang ve Abitbol, 2014: 665) toplumun kendisiyle ilgili sorunlar nadiren incelenmekte, ortaya çıktıklarında ise genellikle kabul edilen değerler ve alışkanlıklar üzerinden ele alınmaktadır (Valentini, Kruckeberg ve Starck, 2012: 873). Bu bağlamda Hallf ve Gregory, (2015: 719) topluma katkıda bulunan bir halkla ilişkiler kavramının hem kamusal alanda tartışmalı bir konu olduğunu hem de akademisyenler tarafından yeterince araştırılmamış olduğunu ileri sürmektedir. Özkan da (2017: 77) egemen perspektiften yapılan çalışmalarda halkla ilişkiler uygulamalarının, inandırmak, olumlu düşünceler oluşturmak, destek sağlamak ya da ikna etmek amacıyla geliştirilen pratikler noktasında kavramsallaştırdığını ve

toplumsal bağlam içindeki rolünün ihmal edildiğini belirtmektedir. Bununla birlikte her ne kadar konuyla ilgili yeterli çalışma bulunmuyor olsa da halkla ilişkilerin toplumsal yararına ilişkin rolü göz ardı edilemez bir gerçekliktir. Örneğin, toplumdaki farklı gruplar tarafından halkla ilişkilerin kimlik, imaj ve itibar algısını ölçümlemek üzere halkla ilişkiler uzmanları, iletişim öğrencileri ve halkla ilişkilerle ilgisi veya ilişkisi olmayan bireyler arasında 2015 yılında gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına göre; iletişim öğrencileri çoğunluğu halkla ilişkilerin sosyal yararları olduğu konusunda fikir birliği içerisinde. Araştırmaya katılan iletişim öğrencilerinin %70'i, halkla ilişkiler uzmanlarının % 57'i ve halkla ilişkilerle ilgisi veya ilişkisi olmayan bireylerin % 57'i halkla ilişkilerin sosyal açıdan yararlı bir meslek olduğu konusunda tamamen aynı görüştedir (Fijan ve Milas, 2018: 47).

Halkla ilişkiler profesyonellerinin sosyal rollerinin kavramsallaştırılmasına yönelik Molleda ve Ferguson (2004: 346) tarafından yapılan çalışmada dört boyut ortaya konulmuştur. Bunlar; (1) çalışan refahı, (2) etik ve sosyal sorumluluk, (3) toplum refahı ve (4) devlet uyumu'dur. Ortaya konulan bu dört faktörün göstergeleri, bir halkla ilişkiler profesyonelinin organizasyonun sosyal vicdanı olarak ve belki de bir değişim ajanı veya sosyal dönüşüm ajanı olarak katılımını artırmak için gerçekleştirdiği eylemleri ifade etmektedir. Bir organizasyonun geniş bir yelpaze içerisinde yer alan kamuları organizasyonun faaliyetlerini etkileme ve organizasyonun faaliyetlerinden etkilenme biçimine göre iç ve dış kamular olarak iki kategori altında toplanmaktadır. Dolayısıyla halkla ilişkilerin sosyal rolü de iç ve dış kamulara göre değişmektedir. Molleda vd. (2015: 24)'ın gerçekleştirmiş olduğu çalışmada halkla ilişkiler profesyonellerinin iç ve dış sosyal rollerinin kapsamları tablo 1'de görüldüğü şekilde ayrıca tanımlanmıştır.

Tablo 1. Halkla İlişkiler Profesyonellerinin İç ve Dış Sosyal Rollerini

Halkla İlişkiler Profesyonellerinin İç Sosyal Rollerini	Halkla İlişkiler Profesyonellerinin Dış Sosyal Rollerini
<ul style="list-style-type: none">• Organizasyonların etik sorumlulukları ve sosyal sorumluluklarıyla ilgili danışmanlık yapmak• Organizasyonların sosyal vicdanı olarak hareket etmek,• Çalışanların refahı ve onların toplumsal faaliyetlere gönüllü katılımları için program ve kampanyalar önerip geliştirmek,• Organizasyonları ve paydaşları etkileyebilecek sosyal değişimler hakkında bilgi toplama ve paylaşmak.	<ul style="list-style-type: none">• Projeler ve girişimler yoluyla toplum eğitimi, halk sağlığı ve ıslah çalışmalarını teşvik etmek,• Kurumsal bağışlar ve diğer finansal katkıları / hayırseverliği teşvik etmek,• Topluluk liderleriyle ilişkileri sürdürmek,• Projelerde ve toplum tanıtım faaliyetlerinde devlet kurumlarıyla ortaklık yapmak, dış sosyal değişimi izlemek ve kuruluşların faaliyet gösterdiği toplumların politik ve ekonomik sorunları hakkında tartışmalar için alan oluşturmak.

Kaynak: Molleda vd., 2015, p.24.

Mal ve hizmet sağlayıcısı olarak tarihsel anlamda ilk ortaya çıkmalarından itibaren kurum ve kuruluşlardan yasalar ve topluma hakim normlar çerçevesinde

hareket etmeleri aynı zamanda da makul bir ölçüde hayırsızlık faaliyetlerinde bulunmaları her zaman beklenmiştir. Fakat 1960'lı yılların sonlarına doğru toplumun organizasyonlardan beklentileri niteliksel ve niceliksel anlamda değişiklikler göstermeye başlamıştır (Ackerman ve Bauer, 1976:7). Günümüzde iç ve dış çevrenin baskısıyla oluşan sosyal amaçlar, bir organizasyonun ekonomik amaçları üzerinde sınırlayıcı bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla organizasyonlar amaçlarını bu çevrelerin değerlerini dikkate alarak oluşturmak zorundadır (Eren, 2002: 44). Yönetim alt sisteminin bir parçası olan halkla ilişkiler, organizasyonun çıkarları ile çevrenin beklentilerini dengeleme görevini üstlenmekte böylelikle organizasyonla organizasyonun kamuları arasında arabuluculuk işlevi görmektedir (Westbrook, 1999). Kısaca halkla ilişkiler organizasyonların buldukları toplum içerisinde kabul görmeleri ve varlıklarını uzun süre devam ettirmeleri için amaç ve hedeflerin sadece organizasyonel faydayı değil toplumsal faydayı da kapsayacak şekilde oluşturulmasını sağlayarak müşteri memnuniyetinin ötesinde sosyal bir rol de yerine getirmiş olmaktadır.

1.2. Halkla İlişkiler Eğitiminde Uygulamanın Yeri Ve Önemi

Halkla ilişkiler bir bilim dalı olarak 1923'ten beri dünyanın birçok yerinde üniversitelerde okutulmaktadır¹. Ancak halkla ilişkiler çalışması gibi, eğitimi de tam olarak tanımlanamamaktadır (Sjöberg, 1982: 13). Değişik ülkelerde sistemlerine bağlı olarak müfredat da değişmektedir. Başka bir ifadeyle uluslararası düzeyde genel kabul görmüş standart bir eğitim müfredatı söz konusu değildir. Kaldı ki tüm dünyada halkla ilişkiler eğitiminin aynı şekilde yapılması ne istenmekte ne de gerekmektedir. Müfredatta yerel ve ulusal kültürlerin, dinlerin, yöresel koşulların göz önünde tutulması daha önemli görülmektedir (Black, 1998: 36). Bununla birlikte özellikle son yirmi yılda yükseköğrenimin uluslararasılaşmasının hızla artmasına paralel olarak halkla ilişkilerde uluslararası küresel bir müfredatın gerekliliği üzerine tartışmaların da yaşandığı görülmektedir (Ka Ying Mak, 2016; Hatzios ve Lariscy, 2008; Fitch, 2013).

Halkla ilişkiler öğrencilerinin ileride icra edecekleri halkla ilişkiler kariyerlerine hazır olabilmeleri için hangi konularda eğitim almaları gerektiğine ilişkin çeşitli çalışmalar mevcuttur. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da halkla ilişkiler eğitimine ilişkin diyalog ve tartışmalar yıllar içerisinde profesyonel dernekler tarafından desteklenen bir dizi "komisyon" vasıtasıyla yürütülmeye başlanmıştır (Wright, 2011: 247). Bu derneklerin başlıcaları (Wright, 2011: 247):

- Halkla İlişkiler Enstitüsü (IPR),
- Amerika Halkla İlişkiler Derneği (PRSA),
- Kanada Halkla İlişkiler Derneği (CPRS),
- Gazetecilik ve Kitle İletişim Eğitimi Derneği (AEJMC),
- Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği (IPRA),
- Uluslararası İş İletişimcileri Derneği (IABC),

1 Amerika Birleşik Devletleri'nde Halkla İlişkiler'le ilgili ilk ders Joseph P. Wright tarafından 1920 yılında Illinois Üniversitesi'nde "Tanıtım Teknikleri" adı altında verilmiştir. Bununla birlikte Amerika Birleşik Devletleri'nde doğrudan "Halkla İlişkiler" adıyla ilk ders ise 1923 yılında New York Üniversitesi'nde Edward Bernays tarafından verilmiştir (Neill ve Schauster, 2015: 7).

- Arthur W. Page Derneği
- Ulusal İletişim Derneği (NCA),

Halkla ilişkiler eğitimi Kanada'dan daha erken dönemde başladığından dolayı ABD'de bu konuda daha çok eylemin gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Örneğin halkla ilişkiler eğitimi inceleyen ABD merkezli komisyonların hepsinin üyeleri eğitimci ve uygulayıcılardan oluşturulmuştur ve yine hepsine bir eğitimci ve bir uygulayıcı aynı anda eşbaşkanlık yapmıştır. Bunlardan ilki 1973 yılında kurulan ve ilk olarak Wisconsin Üniversitesi'nden Scott M. Cutlip ile halkla ilişkiler uygulayıcısı J. Carroll Bateman'ın eşbaşkanlık yaptığı Halkla İlişkiler Eğitimi Komisyonu (The Commission on Public Relations Education)'dur (Wright, 2011: 248). Bu komisyonun 2006 yılında hazırlanmış olduğu ve halkla ilişkiler eğitimi için önerileri sunulduğu raporda halkla ilişkiler kariyerinin beklenti ve zorluklarını karşılamak için lisans öğrencilerini uygun şekilde hazırlayacak bir halkla ilişkiler müfredatının içermesi gereken zorunlu dersler şu şekilde sıralanmaktadır (The Report of the Commission on Public Relations Education, 2006: 47):

1. Halkla ilişkilere giriş (teori, köken ve ilkeler),
2. Halkla ilişkilerde araştırma, ölçme ve değerlendirme,
3. Halkla ilişkiler yazarlığı ve üretimi,
4. Halkla ilişkilerde denetimli iş deneyimi (staj),
5. Hukuk ve etik, planlama ve yönetim, örnek olay ve kampanyalarla ilgili ek halkla ilişkiler dersleri

Yukarıda görüldüğü üzere alana ilişkin teori ve bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik becerilerin de kazandırılmasını için halkla ilişkiler eğitiminde staj uygulamasına da yer verilmektedir. Staj, öğrenciye ve staj yapılan şirket veya kuruma fayda sağlayan bir süreçtir. Şirket veya kurumlara gelecek için potansiyel adayları tanıtan, öğrencilere ise iş hayatını tanıtır ve kendi yetkinliklerinin farkına vardırarak, uzmanlaşacakları alanı seçmelerini kolaylaştıran önemli bir dönem olarak görülmektedir (<http://fef.cbu.edu.tr>). İşletmelerde yapılan staj öğrencilerin hem derslerde almış olduğu bilgilerin uygulamalarını görmelerine, kendi eksikliklerinin farkına varıp bunları tamamlamalarına ve yeni beceriler geliştirmelerine fırsat verecek hem de gerçek iş hayatında çalışarak iş yerini, yönetimi, işçi/memur-işveren ilişkilerini, iş güvenliğini deneyimleyerek öğrenmelerine ve iş hayatına hazırlanmalarına olanak tanıyacak; ayrıca işverence tanınarak istihdam edilmelerini sağlayacaktır (Demir, 2015: 78).

Sjöberg (1982: 23)'e göre stajyerlik sistemi öğrencileri meslekle ilişkiye geçirmenin etkili bir yöntemidir. Yine de hem okullarındaki gözetmenlerin hem de staj yaptıkları yerlerdeki uygulayıcıların zaman harcamak ve özen göstermek konusunda yetersiz kalmalarından dolayı öğrenciler açısından buradan edinilecek deneyim her zaman başarılı olmamaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin akademik eğitimin yanında uygulama deneyimleri edinebilmeleri ve staj dışında da alana ilişkin görevler alabilmeleri için farklı fırsatların sunulması önem taşımaktadır. Bu bağlamda Topluma Hizmet Uygulamaları Dersini bu fırsatlardan birisi olarak değerlendirmek mümkün görülmektedir.

1.3. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi

Günümüzde sorumlu bireyler ve sorumlu kuruluşlar bir toplumda en önemli unsur olarak kabul edilmektedir. Sorumluluk, kişinin kendi davranışlarının veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi veya yükümlülük almasıdır (Türkçe Sözlük, 1988). Grunig ve White (2005: 57) sorumluluk kavramını "insanların ve organizasyonların kendi davranışlarının başkaları üzerindeki sonuçlarıyla ilgilenmesi ve kötü sonuçları ortadan kaldırmaya çalışması" olarak tanımlamaktadır. Aynı şekilde sosyal sorumluluk kavramı da; bireylerin ve yönetimlerin, içinde yaşadıkları toplumun yaşam kalitesini iyileştirme ve sürdürülebilir bir dünya için bütün toplumla birlikte ekonomik, çevresel, kültürel ve sosyal gelişmeye destek verme sorumluluğu olarak tanımlanarak (<http://www.sucsr.com>) hem bireylerin hem kurumların topluma karşı sorumluluğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda Topluma Hizmet Uygulamaları hem bireysel anlamda öğrencilerin hem de kurumsal anlamda üniversitelerin topluma karşı ortak sorumlulukları ile ilgilidir.

Yükseköğretim kurumlarının çok sayıda amacı vardır. Çağdaş söylemde dile getirildiği gibi, bu amaçlar öğretime, araştırmaya ve hizmete odaklanmaktadır (Weigert, 1998: 4). Hizmet, vatandaşların sosyal sorunlara aktif katılımıyla ilişkilidir ve aynı zamanda çok önemlidir, çünkü iyi işleyen, uygulanabilir bir demokrasinin varsayımlarından biri, vatandaşların içinde yaşadıkları toplum ve milletin yaşamına katılmalarıdır. Ancak yükseköğrenimin aktif katılımcı vatandaş oluşturmadaki rolü uzun zamandır bilimsel araştırmaların odak noktası haline gelmiştir (Thomson vd., 2010: 214). Araştırmacıların çoğuna göre, üniversitelerin fonksiyonlarını hızla değişen bir dünyada yeniden tanımlamaları gerekmektedir. Politikacılar, eğitimciler, öğrenciler ve genel olarak toplum, üniversite eğitimi ile toplum arasındaki bağlantının biraz sorunlu olduğunu ileri sürmektedir. Elma vd.'ye göre bu problem (2010: 232) üniversiteler ve toplum arasındaki işbirliğine dayalı ve koordineli bir çalışma ile çözülebilir. Topluma Hizmet Uygulamaları, bir toplumdaki hizmeti kasıtlı öğrenme etkinlikleriyle bütünleştiren bir eğitim yaklaşımıdır. Etkili bir Topluma Hizmet Uygulaması çabası içerisinde hem eğitim kurumları hem de toplumsal örgütlenmeler karşılıklı yarar sağlayacak sonuçlar için birlikte çalışmaktadır (Canadian Alliance for Community Service-Learning, 2006). Bu, toplum hizmetinin diğer hedeflerin yanı sıra karşılıklı öğrenmeyi arttırması anlamına gelmektedir (Thomson vd., 2010: 214).

Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi yalnızca toplum hizmeti deneyimleri ile akademik öğrenme, kişisel gelişim ve vatandaşlık arasında bağlantı kurmak için değil, aynı zamanda öğrencilerin gerçek ve akademik yaşamları arasındaki deneyimlerini bağlamak için de tasarlanmıştır (Küçükoğlu, 2012: 214). Bir başka deyişle, Topluma Hizmet Uygulamaları, toplum hizmetinin müfredata entegrasyonunu tanımlamak için kullanılan bir terimdir ve aynı zamanda toplumun yararına ve öğrencilerin gelecekteki mesleği ile ilgili becerileri öğrenmelerini sağlamaktadır (Clinton ve Thomas, 2011: 52). Her ne kadar konuya ilişkin çalışma ve araştırmalar sadece öğrencilere odaklanıyor olsa da bu ders üç önemli paydaş veya bileşen arasında karşılıklı fayda sağlayan hizmet ortaklıkları yoluyla olumlu bir sosyal değişim sağlamaktadır. Bu paydaşlar ve sağladıkları yararlar şu şekilde belirtilebilir:

1. Kurumlar (Üniversiteler ve Kolejler): Kurumlar, gelişmiş öğretim ve öğrenme olanakları, artan öğrenci katılımı ve sadakati, yeni bilgi ve fikirlerin birlikte üretilmesi, araştırma fırsatları ve gelişmiş kurumsal itibar yoluyla yarar sağlamaktadır (Gemmel ve Clayton, 2009: 35).

2. Öğrenciler: Öğrenciler, gelişmiş öğrenme fırsatları, gönüllülük taahhüdü veya "fark yaratma" çabası, çeşitlilik veya farklılıklara hoşgörü, kişisel gelişim becerileri (organizasyon becerisi, grup çalışması becerisi, kalabalık önünde konuşma becerisi, vb...) ve sınıfta öğrenilen kavram, teori ve materyallerin pratikte uygulanması anlayışı yoluyla yarar sağlamaktadır (Scharrer ve Cooks, 2006: 72).

3. Toplumlar: Bir toplumun üyeleri ve örgütlenmeleri uzmanlıklarını fakülte ve öğrencileriyle paylaşır ve bütünleştirir. Böylece toplumun sorunlarının daha iyi anlaşılması, bunların ele alınması için ortak kapasitenin oluşturulması, bunun sonucunda da hem kısa vadeli etkilerin hem de uzun vadeli dönüşümsel değişimlerin yaşanması yoluyla yarar sağlanmaktadır (Gemmel ve Clayton, 2009: 35).

Amerika Birleşik Devletleri'nde topluma hizmet hareketleri yükseköğretimde büyük bir varlık göstermektedir. Özellikle 1980'ler yükseköğretimde hizmet programlarının harekete geçirilmesine yardımcı olan Kampüs Sosyal Yardım Fırsat Birliği (Campus Outreach Opportunity League-1984) veya Kampüs Sözleşmesi (Campus Compact-1985) gibi taban örgütlenmelerinin ulusal hizmet çabaları çerçevesinde artış göstererek büyüdüğü yıllar olarak göze çarpmaktadır (Mumford ve Juelich Velotta, 2010: 124). Her ikisi de yükseköğretimde hizmet yoluyla sivil katılım ve öğrenmeyi teşvik eden yapılandırmalardır (Philips, 2007: 3). 1990'da Amerikan Ulusal ve Toplumsal Hizmet Yasası çerçevesinde (National and Community Service Act) "Öğren ve Amerika'ya Hizmet Ver!" (Learn and Serve America) adı altında bir hükümet programı oluşturulmuştur. Bu programın amacı ise Amerika'daki okullarda, yükseköğretim kurumlarında ve toplum temelli örgütlenmelerde hizmet-öğrenme etkinlikleri için hibeler ve diğer desteklerin sağlanmasıdır (Spring, Grimm ve Dietz, 2008: 5). Türkiye'de Kampüs Sosyal Yardım Fırsat Birliği (Campus Outreach Opportunity League) veya Kampüs Sözleşmesi (Campus Compact) benzeri bir yapı yoktur. Sadece konuya ilişkin yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Güncelleme çalışmaları kapsamında, Yükseköğretim Kurulu, 2006-2007 eğitim öğretim yılında Topluma Hizmet Uygulamaları adı altında bir ders yapılandırmış ancak bu dersi sadece Eğitim Fakültelerine dâhil etmeye karar vermiştir. Bu nedenle Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi, Eğitim Fakültelerinde belirtilen tarihten bu yana uygulamalı ve zorunlu bir ders olarak yer almakla birlikte diğer fakültelerde bölüm başkanlarının kararına bırakılmıştır.

2. ARAŞTIRMA

Genel olarak Topluma Hizmet Uygulamaları dersi ile ilgili yapılan araştırma ve çalışmaların ortak sonucu öğrencilerde toplumsal sorunlara karşı duyarlılık oluşturduğu, öğrencileri toplumsal sorunlara ilişkin çözümler geliştirmeye ve toplumsal sorunların çözümünde aktif olarak katılımda bulunmaya teşvik ettiği yönündedir. Bu çalışma toplumsal kazanımlarının yanı sıra eğitimsel ve bireysel kazanımları da Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin sadece Eğitim Fakülteleri'nde değil İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümü müfredatında da yer alması gerekliliğini ortaya koyması açısından özgün değer

2.1. Araştırmanın Amacı

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren Eğitim Fakülteleri müfredatında yer almakla birlikte İletişim Fakülteleri Halkla İlişkiler Bölümleri'nde son yıllarda yapılandırılmaya başlanmıştır. Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü'nde ise 2013-2014 eğitim-öğretim döneminde 3 saat teorik 3 saat uygulama olmak üzere haftada toplam 6 saat ve 6 AKTS'lik zorunlu bir ders olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmanın amacı; Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin sadece Eğitim Fakülteleri için değil aynı zamanda İletişim Fakülteleri için ve özellikle Halkla İlişkiler Bölümü'nde okuyan öğrenciler açısından önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkiler müfredatında yer alması gerekli midir?
2. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkilerin sosyal rolü açısından katkıları nelerdir?
3. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin eğitim açısından kazanımları nelerdir?
4. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin bireysel açıdan kazanımları nelerdir?
5. "Yeni Medya Okuryazarlığı" Topluma Hizmet Uygulamaları dersi için uygun bir proje konusu mudur? Çalışmada halkla ilişkiler lisans eğitiminde Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin yeri ve önemi, 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar yarı yılında Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümü Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında gerçekleştirilen Yeni Medya Okuryazarlığı Projesi örneği üzerinden ele alınarak incelenmiştir.

2.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen "Yeni Medya Okuryazarlığı Projesi"nde toplamda 65 öğrenci yer almıştır. 65 öğrenci 15 ayrı gruba ayrılmıştır. Her grup için bir ekip lideri belirlenmiştir. Proje konusu olarak yeni medya okuryazarlığı belirlenmiş ve öğrencilerden Sakarya ilindeki liselere giderek oradaki öğrencilere bir sunum yapmaları ve onları yeni medya okuryazarlığı konusunda bilgilendirmeleri istenmiştir. Proje üç aşamadan oluşmaktadır. Projenin ilk aşaması, eğitimcilerin eğitilmesidir. Dersin öğretim üyeleri tarafından öğrencilere öncelikle 3 hafta toplamda 9 saat yeni medya okuryazarlığı eğitimi verilmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki bu öğrenciler zaten daha önceki dönemlerde temel medya okuryazarlığı dersi almışlardır. Dolayısıyla proje kapsamındaki eğitim, eski bilgilerin tazelenmesi, güncellenmesi ve eksikliklerin giderilmesine ilişkindir. Projenin ikinci aşaması sunum materyallerin hazırlanmasıdır. İlk olarak dersin öğretim üyesi tarafından bir master power point sunusu hazırlanmış, yardımcı kaynaklarla birlikte ekip liderlerine verilerek, grubuyla birlikte bu sunuyu geliştirmeleri istenmiştir. Bunun amacı hem öğrencilerin konu hakkındaki bilgilerini artırmak hem de onlara ekip olarak çalışma yapma pratiği kazandırmaktır.

Fotoğraf 1. Sunumda Kullanılan Emojilere İlişkin Fotoğraf

Ayrıca fotoğraf 1’de görüldüğü gibi her grup için üzerinde gülen, ağlayan, mutlu, öfkeli vs... çeşitli yüz ifadelerinin bulunduğu emojiler hazırlanmış ve sunum yaparken bunlardan yararlanmaları istenmiştir. Bunun amacı ise sunumu hem daha eğlenceli kılmak hem de sunum yapılan kitlenin dikkatini konuya çekebilmektedir. Projenin son aşaması olarak Sakarya ilinde 15 okul belirlenmiş ve her gruptan yine önceden belirlenen tarihlerde gidip bu okullarda yeni medya okuryazarlığına ilişkin sunumlarını yapmaları istenmiştir. Tüm sunumlar 10 Nisan 2017 ve 8 Mayıs 2017 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

Bu projeden yola çıkarak gerçekleştirilen araştırmada amaçlı örnekleme yoluna gidilmiş ve 2016-2017 eğitim-öğretim bahar yarıyılında Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında Yeni Medya Okuryazarlığı Projesi için liselere eğitime giden 15 ayrı çalışma grubunun ekip liderlerinin katılımıyla iki ayrı odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 2. Gerçekleştirilen Sunumlara İlişkin Fotoğraf

2.3. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi olarak; yukarıda bahsi geçen sunumların tamamlanmasının ardından 9 Mayıs ve 16 Mayıs 2017 tarihlerinde iki ayrı odak grup görüşmesi yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış olarak tasarlanan odak grup görüşmesinin soru formu alanyazın taraması sonucu oluşturulmuştur ve şu sorulara yer verilmiştir:

1. Toplum Hizmet Uygulamaları dersi halkla ilişkiler bölümü için uygun/gerekli bir ders midir?
2. Bu dersin size kazanımları nelerdir?
3. Okullarda yaptığınız sunumla ilgili okulun ve öğrencilerin size karşı tutumu nasıldır?
4. Sizce sunumlarınız öğrencilere katkı sağladı mı?
5. Yeni Medya Okuryazarlığı bu ders için doğru bir konu seçimi midir?

Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi dersliklerinde gerçekleştirilen odak grup çalışmalarının moderatörlüğü dersin sorumlu öğretim üyesi tarafından yürütülmüş ve görüşmeler ses kaydı olarak kayıt altına alınmıştır. 9 Mayıs tarihinde 7 öğrenciyle gerçekleştirilen odak grup çalışması 31 dk 40 sn, 16 Mayıs 2017 tarihinde 8 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen odak grup çalışması ise 41dk 40 sn sürmüştür. Ses kaydı deşifre edilerek Microsoft Office Word programına aktarılmış ve elde verilerin analizi için betimsel analiz kullanılmıştır.

Ayrıca aynı projede yer alan diğer 50 öğrenciden de derse ve projeye ilişkin görüşlerini raporlayarak iletmeleri istenmiştir. Odak grup çalışması ve öğrenci raporları içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve elde edilen veriler araştırmanın bulguları başlığı altında sunulmuştur. Odak grup çalışması yapılan ekip liderlerinin ifadeleri; isim ve soyismin ilk harfleriyle (Örn. S.G., F.B.,vs...), öğrenci raporlarındaki ifadeler ise her öğrenciye verilen numarayla (Örn. Öğrenci 1, Öğrenci 2, vs...) birlikte yer almaktadır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları; Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkiler müfredatındaki gerekliliğine ilişkin bulgular, halkla ilişkilerin sosyal rolünün anlaşılması açısından katkılarına ilişkin bulgular, eğitim açısından kazanımlarına ilişkin bulgular, bireysel açıdan kazanımlarına ilişkin bulgular ve ders kapsamında belirlenen proje konusunun uygunluğuna ilişkin bulgular olmak üzere 5 başlık altında açıklanmıştır.

3.1. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi'nin Halkla İlişkiler Bölümü Müfredatındaki Gerekliliğine İlişkin Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre; Topluma Hizmet Uygulamaları dersi halkla ilişkiler öğrencileri açısından hem içinde yaşadıkları toplumla iletişim kurma hem de derste öğrendikleri bilgileri uygulama imkanı sağlaması açısından deneyim kazandırıcı olmuştur. Öğrenciler Topluma Hizmet Uygulamaları dersini özellikle etkili iletişim becerilerinin uygulamalı olarak kazandırıldığı bir ders olarak değerlendirmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı bu dersin halkla ilişkiler müfredatında mutlaka yer alması gereken yararlı bir ders olduğu konusunda ortak görüş bildirmişlerdir.

"... teorik bilgiler halkla ilişkiler alanda yeterli olmuyor. Öğrencinin deneyimleri için eksik kalıyor. Bu ders ile birlikte deneyim kazanılıyor (Öğrenci 2)".

" Halkla ilişkiler, kitlelerle daha iyi iletişim kurmayı ve daima etkileşim içinde olmayı hedefler. Bu açıdan Topluma Hizmet Uygulamaları dersi ile gitmiş olduğumuz okulda öğrencilerle iletişim kurmak, düşüncelerini dinleyip paylaşmak güzel bir deneyim oldu (Öğrenci 27)".

"Halkla ilişkiler, temelinde insanla iletişimi yani doğal olarak toplumu ele aldığı için böyle uygulamalı bir ders gereklidir. Derslerin tamamına yakını teorik olduğu için öğrenciler sahaya inmeden yeterli bilgi sahibi olamıyor. Bu sebeple böylesi pratiğe yönelik derslerin olması gerekmektedir (N.E.)".

"Kendi fakültemiz dışında başka bir kurumda farklı kişilerin arasında bu imkâna sahip olmak gerçekten bana iyi bir tecrübe kattı. Bu ve bunun gibi derslerin arttırılması bölümden mezun olacak bizler için çok şey katacaktır. Sonuçta Halkla İlişkiler Bölümü sizin de bildiğiniz gibi teoriden çok uygulamaya dönük bir bölümdür (Öğrenci 13)".

"Teorik ve pratik çalışmaların bir arada olduğu uygulama ve yönlendirme esastır. Toplumla iç içe olan bir ders olduğu için, öğretmenlerin toplumla bütünleşme ve toplumsal liderlik işlevini yerine getirme gibi önemli görev ve sorumluluklarının bulunması nedeniyle, öğrencilerin hizmet öncesi eğitimleri sırasında yönlerini geliştirme amacını güden deneyimler kazanmaları büyük önem taşımaktadır. Kurum ve kuruluşların ilgili çevreleriyle olumlu ilişkiler kurmasını sağlamak, etkin ve verimli bir iletişim, etkileşim ortamı yaratmaktadır (Öğrenci 26)".

3.2. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Halkla İlişkilerin Sosyal Rolünün Anlaşılması Açısından Katkılarına İlişkin Bulgular

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin öğrencilere toplumsal anlamda en büyük kazanımının birey olarak içinde yaşadıkları topluma karşı sorumlulukları olduğunun bilincine varmalarıdır. Ayrıca topluma katkı sağlayacak yetkinliklerinin olduğunun da farkına varmaları açısından da önemli görülmektedir.

“Bu ders kapsamında yapmış olduğumuz sunumlarda topluma katkımız olabileceğini, topluma yararlı bireyler olabileceğimizi gördük ve bu ders sayesinde topluma yararlı bireyler olabildiğimizi öğrendik (Öğrenci 15)”.

“Bu ders sayesinde topluma her alanda hizmet verilebileceğini ama en güzel hizmetin gençleri çocukları eğitmek olduğunu anlamak benim için en önemli kazanımdır (Öğrenci 17)”.

“Toplumsal duyarlılık, sorumluluk bilinci ve farkındalık kazandırmıştır. Toplumsal bilinci bizlere uygulamalı olarak kazanmayı sağlayan bir derstir...(Öğrenci 41)”.

“Sunum yaptığımız lisedeki gençlere bir şeyleri anlatırken bilgi vermenin ve bilgilendirmenin güzel bir duygu olduğunu bize gösterdi. Sorular sordular, biz de elimizden geldiğince yanıtlamaya, onlarda farkındalık oluşturma çalıştık. Bu yaşlarda farkındalık oluştuğu zaman zaten ileride de devam eder, çevrelerine de anlatırlar, bir kişiden 10 kişiye yayılır (E.T.)”

“Dersin bana kazandırdıklarını; toplum içindeki sosyal sorumluluklarımın farkına varmamı sağlaması, sosyallik bağlamında pozitif getirileri olması ve ders bağlamında yaptığımız projelerle genç nesillere ulaşmamızı sağlaması şeklinde sıralayabilirim” (Öğrenci 42)”.

3.3. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Eğitim Açısından Kazanımlarına İlişkin Bulgular

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin Halkla İlişkiler müfredatında yer alıp almamasına ilişkin bulgularda da belirtildiği üzere, dersin eğitim öğretim açısından en büyük katkısı teoride edinilen bilgilerin uygulanması açısından deneyim kazandırıcı olmasıdır. Fakat bunun dışında projede yer alan ve araştırmaya katılan öğrenciler bu dersin eğitimsel açısından en önemli katkısının hem sunum yapmakla ilgili hem de sunum yapılan çalışma konusuyla ilgili kendi eksikliklerinin farkına varmaları ve sunum için hazırlık yaparken konuya ilişkin yeni bilgiler öğrenmeleri olduğunu belirtmişlerdir.

“Farklı bir ortamda farklı kişiler arasında sunum yapmak başlı başına ayrı bir kazanım oldu. Gerçek bir sunum tecrübesi kazanmış olduk. Aynı zamanda sunum için çalıştığımda yeni şeyler öğrendim (Öğrenci 1)”

“Dersin bana öncelikli kazanımı etkinlikte lise öğrencilerine artı bir değer

olarak sunduğumuz medya okuryazarlığı konusunda edindiğim bilgilerdir. Bu etkinlik bana öğrencilere sunum yapmadan önce konuyu derinlemesine araştırmama ve bu konuda daha fazla bilgi sahip olmama sağlamıştır (Öğrenci 12)”.

“Dersin kapsamında bana medya okuryazarlığını daha iyi kavramamı ve bunun ne kadar gerekli olduğu görmemi sağladı diyebilirim (Öğrenci 4)”.

“Biz sınıfta sunum yapıyoruz derslerimizde çok fazla ama sunumu kendi hocalarımıza ve arkadaşlarımıza yaptığımız için rahat oluyoruz. Ama proje kapsamında yaptığımız sunumda karşımızda hiç tanımadığımız bir sürü öğretmen ve öğrenci vardı ve anlatırken zorlandık, heyecanlandık. Çok büyük tecrübe oldu bize. Çoğu eksikliklerimizi sunarken farkettilik... Çalışırken biz bunu zaten biliyoruz diyoruz ama sunarken zorlandığımızda anladık ki çok da iyi bilmiyoruz (O.B.)”.

“Geçen sene medya okuryazarlığı dersi gördük, birşeyler biliyorduk ama bu sunumla daha da pekişti bilgilerimiz. Çünkü sunum olduğu için daha çok çalışıyorsunuz, başka kaynaklara da bakıyorsunuz, bilmediğimiz şeyleri araştırdık öncesinde, daha da faydalı oldu bizim için... Ayrıca nasıl sunum yapacağım ve onların sıkılmaması için dikkatlerini nasıl sağlayacağım konusunda tecrübe edindim. Başka ortamlarda sunum yapmanın stresi üzerimden kalktı (M.A.)”.

3.4. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Bireysel Açından Kazanımlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin ifadeleri analiz edildiğinde Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen çalışmanın öğrencilere bireysel anlamda kazanımları; topluluk önünde sunum yapma becerilerinin gelişmesi, özgüvenin artması ve ekip çalışmasına ilişkin kazanımlar olarak ortaya konulmuştur.

“Özgüvenimi artırdı aynı zamanda topluluk önünde konuşma yaparken nelere dikkat edilmesi gerektiğine dair fikir sahibi oldum (Öğrenci 45)”.

“Bu dersin bize kazanımları topluluk önünde sunum yapmamızın önemli etkisi vardır. Her ne kadar heyecanlansak da sonunda toparlamaya başlamamız önemli bir artıdır bence. Onun yanı sıra hitap yeteneğimizin gelişmesi, beden dilini doğru yerde kullanmamız gibi kazanımları da olmuştur (Öğrenci 9)”.

“ Bu ders grup çalışması içerdiğinden bir takım olmak için bireylerin birbirleriyle nasıl iş bölümü yapması gerektiğini çözümlemiş oldum. Uygulamaların renkli hale gelmesini sağlayacak fikirler düşünerek beyin jimnastiği yapmış oldum (K.C.)”.

“Grup çalışması olması sebebiyle ortak hareket edebilme, işbirliği, düşünce ve fikir paylaşımı ortamı yaratmıştır. Tanımadığımız kişilerle iletişim kurabilme becerisi geliştirmemizi sağlamıştır (Öğrenci 7)”.

“Bu dersin bana kazandırdıkları deyince aklıma ilk gelen özgüven olmuştur.

Çekinerek gittiğim ortamdan daha kendine güvenen biri olarak ayrıldım (Öğrenci 26)“.

“İlk olarak kendime güvenim arttı ve bu konuda güçlü ve zayıf yönlerimi tanıdım ve kendimi geliştirmem için bir fırsat oldu (Öğrenci 41)“.

3.5. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Proje Konusunun Uygunluğuna İlişkin Bulgular

2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılındaki Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin proje konusu dersin öğretim elemanları tarafından “Yeni Medya Okuryazarlığı” olarak belirlenmiş ve tüm sınıf aynı proje yer alacak şekilde organize edilmiştir. Proje konusunun sadece toplumsal yarar sağlayacak şekilde değil aynı zamanda öğrencilerin eğitim aldıkları alanda edindikleri bilgileri kullanabilecekleri şekilde belirlenmesinin; öğrencilerin projeye verdikleri desteği, aktif katılımlarını ve gönüllü çabalarını artırmış olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca konunun eğitimini alıyor olmalarının sunum yapan öğrencilerde sorumluluk duygusu oluşturduğu belirlenmiştir.

“Halkla ilişkiler kamu yararını esas alır. Biz de bu ders ile yeni medya okuryazarlığı hakkında eğitim vererek lise öğrencileri yararına bir uygulama yapmış olduk. Yeni Medya Okuryazarlığı'nın bu ders kapsamında doğru bir seçim olduğunu düşünüyorum. Okuduğumuz bölüm, aldığımız dersler ve yapacağımız meslekle yakından ilgili. Hem bizim hem de eğitim vermiş olduğumuz lise öğrencileri için oldukça yararlı bir sunum oldu” (Öğrenci 6).

“Halkla ilişkiler birimi için medya en başta gelen araçlardan biridir. Her şeyden önce halkla ilişkiler uzmanı olarak ya da toplumun bir bireyi olarak medyayı doğru okumalı, anlamalı ve kullanmalıyız. Kendimizi ve çevremizi medya okuryazarlığı hakkında bilinçli tüketiciler haline getirmeliyiz. Bu sebepten Halkla İlişkiler Bölümü kapsamında alınan Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde “Yeni Medya Okuryazarlığı” konusunun seçilmesi doğru bir seçim olmuştur (Öğrenci 28)“.

“Bir de öğrencilerin bilmediği bir konuydu, insan yanlış öğretmekten çekiniyor haliyle, bununda biraz yükü vardı üzerimizde. Bunlar genelde hepimizin az çok bildiği şeyler ama oradakilere yanlış bir şey öğretmek de biraz sıkıntıydı, o yüzden kelimelerimizi seçerek kullanmaya çalıştık (S.G.)“.

“Konuyu aktarırken öğrencilerde yanlış bir şey oluşturmamaya da özen gösterdik. Çünkü o yaş grubu ağızımızdan çıkan tek bir sözden etkilenebilir, bizi rol model olarak da alabilirler. Oradaki bir sözümüz bile onları etkileyebileceği için dikkatli bir şekilde anlatmaya çalıştık (K.C.)“.

SONUÇ

Son yıllarda bireylerin topluma yarar sağlayacak faaliyetlerde bulunmaları toplumsal refahın artırılmasına katkı sağlayacak insani bir değer olarak görülmektedir. Bu değerın gençlere kazandırılması amacıyla, Türkiye’de 2006-2007 öğretim yılından itibaren Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin Eğitim Fakülteleri müfredatında yer alması kararlaştırılmıştır. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin genel amacı, öğrencilerde toplumsal sorunlara karşı duyarlılık oluşturmak, öğrencilerin toplumsal sorunlara ilişkin çözümler geliştirmelerini ve toplumsal sorunların çözümünde aktif olarak katılımda bulunmalarını sağlamaktır. Bu yolla eğitim kazanımının yanısıra hem toplumsal hem bireysel kazanımların oluşturulması hedeflenmektedir. Bu çalışma Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkilerin sosyal rolünün anlaşılmasındaki yerini ve müfredatındaki önemini tüm bu kazanımlar çerçevesinde Yeni Medya Okuryazarlığı Projesi örneği üzerinden ele alıp incelemektedir. Yeni medya araçları günümüzde halkla ilişkilerin en önemli uygulama alanları arasında yer almaktadır. Dolayısıyla halkla ilişkiler öğrencilerinden yeni medya okuryazarlığına ilişkin hem akademik anlamda teorik bilgilere hakim olmaları hem de bu bilgileri uygulamaya dökebilecek beceriye sahip olmaları beklenmektedir. Bölümün ders içerikleri de çoğunlukla bu doğrultuda hazırlanmaktadır. Bu bağlamda 2016-2017 eğitim öğretim yarıyılında Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında öğrencilerin bu bilgi ve becerilerini uygulayabilecekleri bir konu olarak yeni medya okuryazarlığı projesi uygulamaya konulmuştur.

Bu çalışmanın konusu Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında yürütülen yeni medya okuryazarlığı projesinin çıktılarının araştırmanın genel amacı doğrultusunda analiz edilmesidir. Araştırmanın amacı ise; Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkiler müfredatı açısından gerekli ve önemli bir ders olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda ekip liderlerinin katılımıyla 2 ayrı odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca projede yer alan diğer 50 öğrenciden de çalışmayı raporlamaları istenmiştir. Odak grup çalışmasından ve raporlardan edinilen veriler analiz edildiğinde öğrencilerin Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin özellikle teoride edindikleri bilgileri deneyime dönmek açısından mutlaka müfredatta yer alması gereken bir ders olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Kazanımlar açısından ele alındığında Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkilerin sosyal rolünün anlaşılması açısından, eğitimsel açıdan ve bireysel açıdan yararlı olduğu ortaya konulmuştur.

Halkla ilişkilerin sosyal rolünün anlaşılması açıdan ele alındığında topluma karşı sorumluluklarının ve topluma katkı sağlayabileceklerinin farkına varmaları; eğitimsel açıdan projeye hazırlanırken konuya ilişkin kendi eksikliklerini görme ve giderme fırsatı bulmaları; bireysel açıdan ise özgüvenlerinin gelişmiş olması genel olarak öğrencilerin ortak görüşleri arasında yer almaktadır. Ayrıca eğitim alanının proje konusuyla ilişkili olmasının öğrencinin projeye katılımı konusunda motivasyon ve sorumluluk sağladığı belirlenmiştir.

Bunun yanında öğrencilerin ifadelerinin analizi sonucunda halkla ilişkiler müfredatına ilişkin getirilen öneriler aşağıda sunulduğu şekildedir:

- Uygulamaya yönelik daha fazla dersin yer alması
- Projelere daha fazla yer verilmesi
- Sunum becerilerinin geliştirilmesine yönelik benzer çalışmaların yapılması
- Sunumlardaki içeriklerin görseller ve materyallerle zenginleştirilmesi

Araştırmanın genel sonucu, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin halkla ilişkiler bölümü lisans müfredatında yer alması gereken önemli bir ders oldu yönündedir. Dolayısıyla bu çalışmayla sadece Eğitim Fakülteleri için değil uygulama ağırlıklı bir alan olan İletişim Fakülteleri müfredatına da Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin tanımlanması gerektiği ortaya konulmuştur.

KAYNAKÇA

Ackerman, R. ve Bauer, R. (1976). Corporate Social Responsiveness: The Modern Dilemma, Reston Publishing Company, Inc.

Black, S. (1998). Halkla İlişkiler Eğitimi, Öneriler ve Standartlar. IPRA- Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği Altın Kitap, Sayı 7, İstanbul: Rota Yayınları.

Canadian Alliance for Community Service-Learning (2006). (Çevrimiçi) <http://www.communityservicelearning.ca/en/>. Erişim Tarihi: 23 April 2018.

Clinton, I. ve Thomas, T. (2011). Business students' experience of community service learning. Asia-Pacific Journal of Cooperative Education, Vol.12 (1), pp.51-66.

Demir, B. (2015). Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitiminde Stajın Önemi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt:4, Sayı:3, ss.76-80.

Elma, C. (2010). Pre-service Teachers' Perceptions Regarding the Community Service Practices Course, Educational Administration: Theory and Practice, Vol. 16, Issue 2, pp: 231- 252.

Eren, E. (2002). Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, İstanbul: Beta Yayınları.

Fijan, T. ve Milas, Z. (2018). Analysis of Profession Reputation as Possible Indicator of Crisis in Public Relations, Communication Management Review, Vol.3, pp.30-56.

Fitch, K. (2013). A Disciplinary Perspective: The Internationalization of Australian Public Relations Education, Journal of Studies in International Education, Vol. 17: 2, pp. 136-147.

Gemmel ve Clayton (2009). A Comprehensive Framework for Community Service-Learning (CSL) in Canada, (Çevrimiçi) <http://www.communityservicelearning.ca/en/documents/AComprehensiveFrameworkforCSL.pdf>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2019.

Grunig J. E. ve White, J. (2005). Halkla İlişkiler Kuram ve Uygulamasında Dünya Görüşlerinin Etkisi, Ed.Serra Görpe, Çev. Elif Özsayar, Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik, İstanbul, Rota Yayınları.

Initiatives: Service-Learning, (Çevrimiçi) <https://compact.org/initiatives/service-learning/>, Erişim Tarihi: 23 April 2018.

Hallf, G. ve Gregory, A. (2015). What Is Public Relations To Society? Toward An Economically Informed Understanding Of Public Relations, *Public Relations Review*, Vol.41, pp. 719-725.

Hatzios, A. ve Lariscy, R., W. (2008), Perceptions of Utility and Importance of International Public Relations Education among Educators and Practitioners, *Journalism & Mass Communication Educator*, Vol. 63, 3: pp. 241-258.

Ka Ying Mak, A. (2017). Teaching International Public Relations: An Update Report Among Educators, *Journalism & Mass Communication Educator*, Vol. 72, Issue 2, pp.168-182.

Küçükoğlu, A.(2012). Community Service-Learning in Teacher Education: An Experimental Learning Approach, *International Journal of Turkish Literature Culture Education*, Vol.1, No.4, pp. 214-226.

Molleda, J.C. ve Ferguson, M.A. (2004). Public Relations Roles In Brazil: Hierarchy Eclipses Gender Differences, *Journal of Public Relations Research*, Vol. 16 (4), pp. 327-351.

Molleda, J.C., Kochhar, S., Moreno A. ve Stephen, G. (2015). An Intertwined Future: Exploring the Relationship Between The Levels Of Professionalism And Social Roles Of Public Relations Professionals, (Çevirimiçi) <https://instituteforpr.org/intertwined-future-exploring-relationship-levels-professionalization-social-roles-public-relations-professionals/>, Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2019.

Mumford, J.M ve Juelich Velotta, E. (2010). Synergy: Service Learning in Undergraduate Instructional Technology Courses, Eds. J.Yamamoto, C. Penny, J. Leight, S. Winterton, *Technology Leadership in Teacher Education: Integrated Solutions and Experiences* (pp.124-143), New York: Information Science Reference.

Neill, M. S. ve Schauster, E. (2015). Gaps in Advertising and Public Relations Education: Perspectives of Agency Leaders, *Journal of Advertising Education*, Vol.19, No.2, pp. 5-18.

Özkan, G. (2017). Halkla İlişkilerin Toplumsal Rolüne İlişkisel Bir Bakış: Sosyo-Kültürel Yaklaşım, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt/Vol: 18, Sayı/No: 2, ss. 73-80.

Philips, A. (2007). Service Learning and Social Work Education: A Natural but Tenuous Connection, Eds. M. Nadel, V. Majewski, M. Sullivan-Cosetti, *Social Work and Service Learning: Partnerships for Social Justice* (p.3-20), America: Rowman&Littlefield Publishers, Inc.

Scharrer, E. Cooks, L. (2006). Violence, Conflict, and Community Service-Learning: Measuring Impact on Students and Community, *Journal of Higher Education Outreach and Engagement*, Vol.11, No.1, pp. 7-85.

Sjöberg, G. (1982). "Mesleki Uygulama İçin Bir Halkla İlişkiler Eğitim Modeli". IPRA-Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği Altın Kitap, Sayı 4, İstanbul: Rota Yayınları.

Spring, K., Grimm, R. ve Dietz, N. (2008). Report on Community Service and Service-Learning in America's Schools, Corporation for National and Community Service, Office of Research and Policy Development Washington DC.

The Report of the Commission on Public Relations Education: "The Professional Bond – Public Relations Education And The Practice", (2006). Ed. Judy VanSlyke Turk, The Commission on Public Relations Education, (Çevirimiçi) <http://www.commissionpred.org/wp-content/uploads/2018/03/report2-full.pdf>, Erişim Tarihi: 9 Temmuz 2019.

Thomson, A.M. et al. (2010). Service Learning and Community Engagement: A Comparison of Three National Contexts, *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, Vol. 22 (2), pp. 214–237.

Türkçe Sözlük (1988). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Valentini, C., Kruckeberg, D. ve Starck, K. (2012). Public Relations And Community: A Persistent Covenant, *Public Relations Review*, Vol. 38, pp. 873-879.

Weigert, K.M. (1998). Academic Service Learning: Its Meaning and Relevance, *New Directions for Teaching and Learning*, Vol. 73, pp.3-10.

Westbrook, A. (1999). "Rationale for Public Relations Law", University of Florida Interactive Media Lab Student Projects, (Çevirimiçi) <http://iml.jou.ufl.edu/projects/Fall99/Westbrook/litrev.htm>, Erişim Tarihi: 26 Ekim 2010.

Wright, D. K. (2011). History And Development Of Public Relations Education In North America: A Critical Analysis. *Journal of Communication Management*, Vol. 15 Issue: 3, pp. 236-255.

Zhang, W. ve Abitbol, A. (2014). The Role of Public Relations in Social Capital and Civic Engagement, University of Dayton eCommons, Vol.45, pp. 662-680.

(Çevirimiçi) http://fef.cbu.edu.tr/db_images/site_103/file/staj_nedir.pdf, Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2019.

Çevirimiçi) <http://www.sucsr.com/kurumsal-sosyal-sorumluluk/makaleler/kssnedir.php>, Erişim Tarihi: 11 Mart 2009.